

v uk" (str. 91) pa daje nikalnica negativen pomen namesto afirmativnega. „*Namesto da bi stregel v prodajalnici*" (str. 95) je kdo ve že kolikokrat grajan germanizem, ne glede na to, da je pogojnik preteklega časa „bi bil". Napačne so oblike „izgrešiti" (str. 98), z „nikomur" (str. 100) in „venela" (str. 100), namesto „zgrešiti", „z nikomer" in „venila". Sicer pa je „Vinski brat" pisan v lepem, gladkem jeziku ter tudi zategadelj vreden priporočila. Manj seveda ga priporočajo slike, ki pač niso na višku ilustrativne umetnosti. *A. Funtek.*

Anton Melik: Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev. I. del. Tiskovna zadruga. Ljubljana 1919. — (Pota in cilji. Zbirka poljužno-znanstvenih spisov. 1. zv.) — (4) + 228 + (2) str. 12 K. — Politična zgodovina Jugoslovancev v srednjem veku ni zaokrožena in enotnega kova, marveč kaže veliko razkosanost političnega življenja pri Bolgarih, Srbih, Hrvatih in Slovencih. Najrazličnejše okoliščine, ki jih Melik navaja opetovano v svoji knjigi, so vplivale na historično razcepljenost in grupacijo jugoslovanskih plemen v srednjem veku; ne na zadnjem mestu stoji vpliv zemljepisne lege, činitelj, ki ga Melik po vsej pravici že v prvem poglavju močno poudarja. Posebno se kaže razdvojenost političnega življenja pri Slovencih na eni strani in pri Hrvatih na drugi. Vkljub ugodni zemljepisni sosesčini obeh plemen so Kolpa, Gorjanci in Sotla tvorili v srednjem veku eno najbolj stalnih političnih mej na jugoslovanskih tleh ter tako pripomogli do političnega življenja, ki se giblje skoraj cel srednji vek pri obeh plemenih v povsem drugem pravcu. Ono, kar imata obe plemeni skupnega, ne zasluži več nego ime vzajemniške epizode, in še te so omejene na dobo zgodnjega srednjega veka (n. pr. frankovska oblast, Ljudevit Posavski). Od časa frankovske nadvlade dalje je politično življenje slovenskega naroda skoraj docela zamrlo, samostojne politične zgodovine v srednjem veku (od 9. stoletja dalje) Slovenci nimamo. Tem krepkeje teče tok politične zgodovine pri Hrvatih in Srbih. Z izjemo prvih šesterih poglavij; v katerih je obdelana zemljepisna lega jugoslovanskega ozemlja, predсловanska doba in doba skupnega priseljevanja in življenja jugoslovanskih plemen na balkanskem polotoku ter štirih poglavij, posvečenih ožji zgodovini Slovencev, obravnavajo vsa ostala poglavja Melikove knjige zgodovino Srbov in Hrvatov. Pisatelj se pa ni omejil in ni mogel omejiti le na podajanje dogodkov z značajem politične zgodovine teh dveh plemen, temveč se je moral v svrhu razumevanja zgodovine Srbov in Hrvatov ozirati v precejšnji meri na istočasne zgodovinske dogodke sosednih držav in narodov, kot Bizanca in Bolgarov, Avarov in Madžarov, Benečanov in Turkov, in tako, po njegovem izražanju, določiti politično lego jugoslovanskih plemen, to je opozoriti na stopnjo kulture, civilizacije in političnih tvorb na sosednjih ozemljih ter dognati, v kakem razmerju so se nahajala jugoslovanska plemena po svoji istočasni civilizaciji, politični organizaciji in trenutnih nositeljih moči do bližnjih sosedov. Iz tega vidika razlaga Melik zgodovino jugoslovanskih plemen v srednjem veku in išče medsebojne vzročne činitelje, ki so vplivali na razvoj jugoslovanske zgodovine. Seveda, na vsaki strani knjige ni govora o vzročni zvezi obravnavanih političnih dogodkov, na mnogih je nanizana le po vrsti v glavnih obrisih politična zgodovina, nekatera poglavja so pa še celo preveč obtežena z dogodki iz politične zgodovine, marsikatero ime in letnica, marsikatera epizoda bi lahko izpadla, njih strujena obilica ovira mestoma gladko čitanje. Želeli bi namesto tega vendarle nekoliko več o kulturnem življenju jugoslovanskih plemen v srednjem veku, akoravno je pisatelj obravnavanje kulturne zgodovine namenoma tako skrčil, oziroma sploh opustil. Sicer se je pa pisatelj namen:

KNJIŽEVNA POROČILA.

podati v slovenskem jeziku pregled politične zgodovine Srbov, Hrvatov in Slovencev popolnoma posrečil. Slovenci se bodo iz te tudi po zunanji obliki priročne in prikupne Melikove knjige zlahka poučili o velikih obrisih politične zgodovine Jugoslovanov v srednjem veku. Zelimo, da bi skoraj izšel drugi del, ki bo obravnaval zgodovino Srbov, Hrvatov in Slovencev do današnjih dni.

Milko Kos.

Pedagoški letopis za leto 1916., 1917. in 1918. XVI. zvezek. Na svetlo daje Slovenska Šolska Matica v Ljubljani. Uredil H. Schreiner. Ljubljana 1919. 112 str. — Kakor vse druge naše kulturne institucije, je životarila tudi Šolska Matica med vojno kaj bedno življenje. Prej je izdajala po štiri, pet knjig letno, a vojna leta 1914. do 1918. so nam prinesla vsega skupaj komaj šestero publikacij. Pa tudi kvalitativno opažamo (razen Bežkovega „Vzgojeslovja“ in „Ukoslovja“) od leta do leta občutneje nazadovanje, kar nam pričajo zlasti „Pedagoški letopisi“. Že zadnji (glej Lj. Zvon, XXXVII., str. 110.) je bil hudo reven, ta je pa naravnost prazen, kar nikakor ni čudno, saj je H. Schreiner že nekaj let sem edini pedagoški pisatelj Matičnih letopisov. Tudi tokrat namreč prinaša letopis edini Schreinerjev člančič „Preosnova jugoslovanskega vzgojstva v smislu demokratizma“ (str. 1—84), ki bi pod pravilnejšim naslovom „Nekaj osnovnih pojmov o šoli in vzgoji“ vsekakor bolj spadal v kak družinski list, nego v zbornik, kojega naloga bi menda morala biti v prvi vrsti *temeljito razglabljanje* raznih pedagoških problemov. Ves članek, ki mestoma precej spominja na patetičen slavnostni govor, je pisan v okornem ter zastarelem jeziku in v njem kar mrgoli stilističnih, pravopisnih in tiskovnih napak. V uvodu razpravlja pisatelj na dolgo in na široko o „pojmu in smotru vzgoje“, a vse bi se dalo opraviti v par odstavkih, če bi jim napisal kot motto znamenite in večno veljavne besede Komenskega: „Namen vzgoje je, napraviti iz človeka — človeka“. Popolnoma upravičeno pa opozarja na reklamno precenjevanje šole v vzgoji, ki postaja polagoma že neokusno. Na vzgojo imajo globok vpliv dom, družba in doba sploh, šola pa prav nepričakovano majhnega, saj nam je n. pr. konkordatova šola vzgojila popolnoma liberalno inteligenco, da ne navajamo drugih dokazov. Naslednja poglavja obravnavajo „nedostatke in pomanjkljivosti običajnega vzgojstva“, „nove struje na šolskem polju“, „enotno ščlo“ in bodočo „učiteljsko izobrazbo“. Tu beremo o delovni šoli, umetnostni vzgoji, šolski občini, o reformi današnje okostenele šole, o vpe-ljavi etike, estetike in socijologije v šolski pouk, z eno besedo: beremo vse mogoče, le žal, da ne zasledimo še ničesar, kar bi opravičevalo naslov „... v smislu demokratizma“. Malo čudna je pisateljeva definicija pojma „nравnost“ in nikakor ne moremo ugeniti, kako si predstavlja on verstvo kot *jedro* vse vzgoje. Govoriti bi se menda dalo o verstvu kvečjemu kot *temelju* vzgoje. Najboljše je še zadnje poglavje, ki zahteva razširjenja in poglobitve učiteljske izobrazbe, le žal, da se nam v tem oziru po vesteh iz Beograda ne obeta nič dobrega. Skrajni čas bi že bil, da začnemo pri nas nekoliko temeljiteje in globlje razpravljati o različnih pedagoških problemih, saj je vsestranska in temeljita reforma vsega našega šolstva in vzgoje o priliki našega osvobojenja in ujedinjenja več kot nujna. Poleg „Popotnika“ je baš „Pedagoški letopis“ najprimernejši forum za taka razglabljanja, le, da bi morala vzeti Šolska Matica in Letopisovo uredništvo to svojo nalogo nekoliko resnejše.